

ANDREI SERGEJEFF

EGYPTIN

KLEOPATRAN AJASTA
ARABIKEVÄÄSEEN HISTORIA

Gaudeamus

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Copyright © 2019 Kirjoittaja & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Jukka Aalto / Armadillo Graphics
Kartat: Hannu Linkola

KL: 98.21 • UDK: 960

ISBN 978-952-345-019-6

Painopaikka: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, Tallinna 2019

SISÄLLYS

ALKUSANAT	9
KIITOKSET JA KUNNIAT	12
NIMIEN JA TERMIEN KIRJOITUSASUSTA	13
Translitteraatio	13
Arabialaiset nimet	15
1 EGYPTI JA SEN ASUKKAAT	16
Luonnonvarat ja muut resurssit	18
Egyptin maantieteellinen jako	24
<i>Niilin suisto</i>	24
<i>Niilin laakso</i>	25
<i>Läntinen autioma</i>	27
<i>Itäinen autioma</i>	28
<i>Siinai</i>	28
Väestö ja kulttuuri	30
2 EGYPTI ENNEN ARABEJA	33
Assyrialainen ja persialainen kausi: Egyptin valta hiipuu	33
Ptolemaiokset ja hellenismin aikakausi:	
kreikkalaisen kulttuurin ylivalta	37
Roomalaisaika: Egyptin provinsiaalistuminen	40
Koptilainen kausi: muinaiskulttuurin iltarusko	46
3 ARABIVALLOITUS (N. 640)	54
Keitä olivat arabit?	55
Arabivalloitusten taustat	62
<i>Persian ja Rooman valtakuntien romahdus</i>	62
<i>Varhainen islam ja Egyptin arabivalloitus</i>	64
4 EGYPTI VARHAISEN ARABIKALIFAATIN PROVINSSINA (N. 640–750)	70
Arabivalta ensimmäisten kalifen aikana	71
Umajjadien aikakausi	75

5	ABBASIDIEN KAUSI (N. 750–830)	82
	Abbasidi-vallankumous	82
	Abbasidien kalifaatti	85
	Egypti varhaisella abbasidikaudella	92
6	AUTONOMISEN EGYPTIN AIKA (868–696)	97
	Ahmad ibn Tulun	97
	Tulunideista Kafuriin	106
7	FATIMIDIEN KALIFAATTI (969–1171)	117
	Fatimidi-kauden alku Egyptissä	120
	Fatimidi-imperiumi	125
	Fatimidi-ajan yhteiskunta	130
	Fatimidien vallan hiipuminen	141
8	SALAH AL-DIN JA AIJUBIDIEN AIKA (1171–1260)	149
	Salah al-Din ja fatimidien loppu	150
	Salah al-Dinin valtakunta	156
	Aijubidien dynastia	164
9	MAMELUKKIEN IMPERIUMI (1260–1517)	174
	Mamelukkivallan alku: °Ain Džalutin taistelu 1260	176
	Qalawun ja mamelukkivallan vakiintuminen	182
	Mamelukkiajan yhteiskunta	188
	<i>Tavallinen kansa</i>	190
	<i>Yläluokka</i>	193
	<i>Kategorioiden ulkopuolella</i>	195
	<i>Orjat ja vapaat</i>	198
	<i>Vallan verkostot</i>	199
	<i>Yhteiskunnallisen vallan dynamiikka</i>	201
	<i>Legitimaatio, ideologia ja kulttuuri</i>	204
	<i>Uskonnolliset vähemmistöt</i>	206
	Burdži-mamelukkien aika	208
10	OSMANIEN KAUSI (1517 – N. 1730)	220
	Osmanivalta vakiintuu	222
	Muuttuva Egypti muuttuvassa imperiumissa	229
	Egyptin yhteiskunta ja poliittinen dynamiikka 1600-luvulla	236
11	EGYPTI 1700-LUVULLA: AUTONOMIASTA RANSKALAISMIEHITYKSEEN	244
	1700-luvun murros: sisällissota ja Qazdaglijjan nousu	245
	”Pilviin kurkottaja” ja Egyptin irtautuminen Osmani-imperiumista	250

1700-luvun lopun katastrofi	257
Napoleon ja ranskalaismiehitys 1798–1801	261
12 MUHAMMAD °ALIN AIKA (1801–1848)	269
Muhammad °Alin nousu	272
Muhammad °Alin Egypti	275
Egypti alueellisena suurvaltana	279
Suurvalta-aikakauden loppu	285
13 EGYPTI MUHAMMAD °ALIN SEURAAJIEN AIKANA	290
°Abbas I (1848–1854) ja Sa°id (1854–1863)	291
Isma°il: loisto, romahdus ja Egyptin ajautuminen protektoraatiksi	297
Modernin arabialaisen Egyptin synty	303
14 °URABI-KAPINA JA BRITTEILÄISMIEHITYS (1879–1922)	309
Ahmad °Urabi ja °Urabi-kapina	310
Aleksandrian pommitus ja brittien invaasio	315
Lordi Cromerin aika, 1883–1907	319
Nationalistien nousu ja Dinšawain selkkaus 1907	324
15 ITSENÄISYYS (1922–1952)	328
Sa°d Zaghlul, Wafd-puolue ja itsenäisyys 1922	329
Liberaalin aikakauden aatteet ja poliittinen dynamiikka	332
<i>Nationalismi</i>	335
<i>Sosialismi</i>	336
<i>Feminismi</i>	336
<i>Islamismi</i>	336
1930- ja 1940-luku: parlamentarismien kriisi ja vaikeuksien aika	338
Tie vallankumoukseen	344
16 GAMAL ABDEL NASSER (1952–1970)	348
Gamal Abdel Nasser ja Suezin kriisi	349
Nasserin Egyptin alku: uusi kansallinen itsetunto ja panarabialaisuus	353
Nasseristinen valtio	355
Kuuden päivän sota ja romahdus	360
17 ANWAR SADAT	368
Jom kippur -sota ja ”ylityksen sankari”	369
Talouden avautuminen ja siirtyminen lännen leiriin	374
Poliittisen islamin nousu	378
Jihadististen liikkeiden synty ja Sadatin murha	382

18 HOSNI MUBARAKIN PITKÄT VUOSIKYMMENET	389
Mubarak ja ulkopolitiikan pitkä linja	390
Kriisiytyvä yhteiskunta	394
Mubarak ja oppositio	402
Nuori Egypti ja vanha hallitsija	405
19 JÄLKINÄYTÖS: MUHAMMAD MURSIN NOUSU JA TUHO	411
KUVIEN LÄHTEET	416
LÄHTEITÄ JA LISÄLUKEMISTA	419
HAKEMISTOT	424
Henkilöhakemisto	424
Asiasana- ja paikannimihakemisto	429

TIETOLAATIKOT

FARAO	22
MUINAINEN EGYPTI	34
BYSANTTI	47
KALIFAATIN HISTORIA	89
ŠIIALAISTEN IMAAMIT	118
KUNINGAS MANSAN MUSAN PYHIINVAELLUS	188
HISTORIOITSIJA AL-DŽABARTI	255
AL-BARUDI	316
EGYPTILÄINEN ELOKUVA	365
UMM KULTHUM	376